

De dorsvloer van boer Arauna ligt hoog, op een vlakke rots boven de kleine vestingstad die nog maar kortgeleden Jeruzalem is gaan heten. Dorsvloeren liggen hoog ... als het maar even kan.

Is handig, een dorsvloer die hoog ligt, want daar staat meer wind. Wind die bij het dorsen en wannen het kaf uit het koren moet blazen. Begrijpt u.

En hier - zo wil de oude David het - hier op deze dorsvloer zal straks mijn zoon Salomo een tempel voor de God van Israël bouwen. Straks, als ik er niet meer ben. En zo geschiedde. Rond het jaar 960 jaar voor Chr. bouwde Salomo daar de eerste tempel van Jeruzalem.

Zo'n duizend jaren later ziet een joodse ziener, Johannes heet die, in een visioen een nieuw Jeruzalem. Maar op die oude dorsvloer van Arauna **staat geen tempel meer**. En ze komt ook nooit meer terug, want ze is niet meer nodig. Je zou toch zeggen: een nieuwe tempel! – maar nee!

En ruim duizend jaren liggen er dus tussen, tussen die twee bijbelfragmenten van zo-even, die waarin de tempel er **nog net niet** is, en die waarin de tempel er **net niet meer** is. Want toen Johannes zijn visioen kreeg lag de werkelijke tempel van Jeruzalem al een paar jaren in puin, verwoest door de Romeinen, in het jaar 70 na Chr.

Duizend jaar had de oude dorsvloer van Arauna het tempelcomplex gedragen. Maar vervolgens zou er nooit meer een tempel voor de God van Israël staan, tot op vandaag.

Nee, geen tempel zou er meer staan. Maar wel **een moskee**. En dat al 1300 jaar. Tot op de huidige dag. Twee moskeeën zelfs: de Rotskoepelmoskee en de El-Aksa-moskee. Waar 1000 jaar de tempel van de Joden stond, staan nu al 1300 jaar twee islamitische moskeeën. En zo is de tempelberg van Jeruzalem al eeuwenlang het toneel van wat er gebeurt als mensen in naam van Het Heilige elkaar te vuur en te zwaard bestrijden. Toen achttien jaar geleden de toenmalige joodse premier Sjaron de tempelberg betrad, om te laten zien dat die voor moslims heilige plek uiteindelijk nog altijd onder Israëls gezag stond, brak de 2e Intifada uit.

Er staat nog steeds veel wind, op die oude dorsvloer van Arauna. Maar niet meer om het kaf van het koren te scheiden. Soms steekt er daar een vernietigende storm op. Vooral wanneer het éne 'Heilige' tegen het andere 'Heilige' in stelling wordt gebracht. Want heilig en geweld gaan niet zelden hand in hand.

Is het daarom, dat Johannes, die ook al in zo'n gewelddadige fase van de godsdienstgeschiedenis leefde, een nieuwe stad ziet, een nieuwe samenleving,

maar zonder heiligdom? Is het een 'beeld van verlangen'? **'En een tempel zag ik niet in de stad.'** Gelukkig niet?

Ja, dat grandioze uitzicht op Jeruzalem-nieuw. Dat laatste visioen van de Bijbel. (Openbaringen)

Hier loopt alles op uit. Op dit ontroerende panorama. Hier heeft alles wat er in de Schriften aan voorafgaat, de Tora, de profeten van Israël, de evangeliën met hun verhaal van Jezus naar toegewezen en naar toe gewerkt. Het loopt uit op de verwachting van een nieuwe hemel en een nieuwe aarde waarop gerechtigheid woont - een nieuwe 'stad van de mens'. Een 'global city' van eindelijk vrede.

Waarmee ook dat merkwaardige boek dat Openbaring heet in één keer z'n ware aard toont. Namelijk dat het ten diepste géén pessimistisch ondergangsbok is maar een **boek van hoop**. Van verwachting. Van tégen al het kwaad in volhouden dat de goede God onze dubieuze mensengeschiedenis nog ergens op uit zal laten lopen.

geen tempel meer
2 Sam. 24: 18 - 25, 1 Kor. 3: 16 en 17
Openb. 21: 1 - 4 & 21-22

Hier moet het naar toe. Naar een nieuwe stad van de mens. Een waarlijk menselijke samenleving. Een stad van vrede, Jeru-sjaloom, wereldwijd.

Prachtig dat dat laatste beeld van de Bijbel het beeld van een **stad** is. Jeruzalem-nieuw is een stad met poorten wijd-open - een inclusieve samenleving - en met kunstschaten van heel de wereld daarbinnen.

Als het aan de Bijbel ligt gaan we in de toekomst dus niet 'terug naar het verloren paradijs'. Naar de landelijke eenvoud en de romantische naïviteit van ooit. Dat kan niet meer en dat hoeft niet meer. Er is ondertussen een geschiedenis geweest, en die wordt niet geannuleerd. De Bijbel is geen vijand van de stadscultuur, van de stedelijke samenleving. Zoals de Rode Khmer dat ooit wel waren in Cambodja, die alle stedelingen vermoordden of de stad uitjoegen het platteland op. Terug naar het paradijs van de boerensamenleving. Maar dit 'paradijs' kostte wel 1,5 miljoen doden, de 'killing fields'.

Natuurlijk weet de Bijbel van het gevaar van de stad. Enkele hoofdstukken terug in Openbaring kun je Babylon ten onder zien gaan. Vanwege de arrogantie van die stad. Babel is een stad met babbels. En het beslissende verschil tussen die twee metaforen, die twee samenlevingsbeelden Babel en Jeruzalem is, dat in Babylon - zoals geschreven staat in hoofdstuk 18 - **het bloed vloeide van allen die op aarde werden geslacht** (een geweldsamenleving), maar in het nieuwe Jeruzalem worden al de tranen van de slachtoffers door de Eeuwige zelf gedroogd met die onwijs grote zakdoek van Hem waarmee hij rondgaat onder de mensen. Dat is het verschil.

En aan dit visioen van een samenleving waarin eindelijk aan de slachtoffers recht gedaan wordt, daaraan ontleen de Joodse en de christelijke traditie hun drijfkracht, hun hoop.

Maar dat van die tempel die er niet meer is in die nieuwe stad van de mens, dat intrigeert me. Dat boeit me mateloos. Deze Johannes, die toch nog zoveel Jood moet zijn, al is hij 'messias- belijvend' geworden, zal ik maar zeggen - maar nog zoveel Jood moet zijn, dat hij toch met alle Joden hartstochtelijk moet verlangen naar ooit eens een herbouw van de tempel op die oude heilige plek - en er zijn tot op vandaag orthodoxe joden die er nu al vast aan willen beginnen, en dus met scheppen en houwelen de bewakers van het oude tempel terrein uitdagen - waarom droomt deze Johannes niet van een nieuwe tempel in Jeruzalem? Hoe komt dat?

Niet dat Gód er niet zou zijn, in dat nieuwe Jeruzalem. De Eeuwige **wóont** er zelfs, dichterbij dan ooit, want, staat er: Hij woont onder de mensen. Maar hoe? In een **TENT!**

Niet in een tempel. Stel je voor: God in zo'n trekkerstentje! En niet in weet ik niet wat voor monumentaal mausoleum of kolossale kathedraal. God kampeert maar wat in het stadspark of zo. Niets zo tijdelijk als een tent, en daarin de Eeuwige! 'Zie de tent van God is bij de mensen'.

Waarom een tent, en geen tempel?

Is het omdat een **tempel** zo gauw een heilig huisje wordt? Een tempel staat voor de eeuwigheid, gaan de mensen al gauw denken. Op z'n minst voor 1000, soms zelfs 1300 jaar. En de Eeuwige wordt vriendelijk doch dringend verzocht om in dat heilig huis dat wij voor Hem gebouwd hebben zijn intrek te nemen. Een tempel legt God vast. Houdt Hem gevangen tussen vier wanden en een dak. Zoals in dogmatieken, ook van die heilige huisjes, God wordt vastgelegd als een opgeprikte vlinder in een glazen kastje. In naam van die heilige huisjes zijn oorlogen gevoerd. In tempels raakt God zo snel 'verzuild', begrijpt u?

Maar dan die **tent**: beeld van uiterste beweeglijkheid. God is een zwerver. Pakt al heel gauw weer z'n spulletjes, als wij Hem proberen vast te zetten in zo'n heilig huis, een huis van bewaring, en weg is Hij weer, op weg naar iets nieuws. In elk geval: op weg naar de slachtoffers met in zijn hand die grote zakdoek voor de tranen die Hij tegenkomt.

U kent Dom Helder Camara nog wel, die kleine aartsbisschop ooit van Recife, Brazilië ooit, de rode bisschop werd hij genoemd. Hij woonde in een eenvoudig huis. Het Vaticaan gaf hem opdracht om in het bisschoppelijk paleis van Recife te gaan wonen. Hij deed het niet. Dat schiep teveel afstand tussen hem en de armen, zei hij. Dat dus.

Nee, ook in het nieuwe Jeruzalem geen bisschoppelijk paleis en geen tempel meer. Geen kerk, geen Crystal Cathedral meer, geen heilige plaats meer. Ziet u hoe a-religieus dit beeld is, of liever: hoe gesecculariseerd! Geen tempels, geen kerken, geen moskeeën en kathedralen in de nieuwe stad. De tempelberg is eindelijk weer een gewone dorsvloer. De kerk is omgebouwd tot appartementenflat of muziekschool.

Er is hooguit nog maar één soort tempel in die nieuwe stad van de mens. En dat is geen tempel van steen, maar een mens: **het LAM!** Zoals Johannes de mens van Nazareth noemt. 'en het Lam is haar tempel'. **Die nieuwe Adam.** Die toekomstmens Jezus van Nazareth. Al de heiligheid van heilige plaatsen, van tempels, kathedralen, geloofsbelijdenissen, dogmatieken waarin de godheid zou wonen, is in de gedroomde samenleving overgegaan op een persoon. Al die heiligheid is getransformeerd tot menselijke maat. Al die heiligheid die in de geschiedenis zoveel slachtoffers maakte - zie de tempelberg in Jeruzalem - is teruggebracht tot een mens **die het heilige dééd**: de naaste liefhebben als zichzelf.

God is te vinden in een mens God is te vinden in ménsen. Alle mensen die bewust of onbewust het Lam navolgen, zijn woonplaats van God. Zijn tempels van Gods Geest, zoals Paulus het zegt. Het zijn mensen die de Eeuwige volgen op zijn tocht langs de slachtoffers om de tranen te drogen. Dat is het visioen van de Bijbel over de samenleving van de mensen. Niet dat er weer kerken gebouwd zullen worden of mensen weer religieuzer worden. Dat is niet het visioen! Hoelang zal deze Kerk hier nog staan? Wie weet verdwijnt de kerk wel uit Nederland, is het over 50 jaar of zo afgelopen. Dan zal het land weer zijn als ooit die kale dorsvloer van Arauna. Zonder tempels, zonder heilige plaatsen. Religieeloos.

Is dat erg? Vaak vind ik van wel, soms ook weer van niet.

Maar het tempelloze visioen van Johannes zegt: het mocht wat, als er daar maar mensen zijn **in wie het heilige woont**, namelijk de liefde en de barmhartigheid. Als er daar op de kale dorsvloer maar mensen zijn die meetrekken langs de slachtoffers om de tranen te drogen. Als er maar mensen blijven, die doen wat Jezus deed.

Want in hen woont God onder de mensen, en dat moet genoeg zijn.

ds. Fred Meijnhardt, Leersum